

MESTERSZEDÉS FEJLŐDÉSE

Manapság mind sűrűbben találkozunk oly nyomtatványokkal, melyeken semmiféle nyomdai dísz nem található, hanem a dísz mintegy kárpótlásképpen a sor- és szöveg-csoportosítás, térelosztás ügyes volta helyettesíti. Az angoloktól indult ki ez az egészséges eszme, még pedig alighanem világhírű modern iparművészeknek inspirációja révén. Ha jól szemügyre vesszük a dolgot és boncolgatni kezdjük, akkor odajutunk, hogy az általuk sűrűn hirdetett eszme nyer itt is kifejezést, pl. a nyomdásznak ne legyen hivatása rózsás kertet varázsolni a papírosra, hanem igyekezzék mesterségének legnagyobb kincsét, a betűt és vonalat olyképp alkalmazni, hogy az a szép törvényeinek megfelelően, a szemnek tetszetős legyen.

Az a nagy diszitmény-halmaz, melyet különösen Németország az utóbbi években alkotott, elnyomja itt Keleten ennek az egészséges eszmének az érvényesülését. Szándékosan mondhatjuk: halmaz, mert nagyobb része csak a versenyszülte korcs, értéktelen ölomdarab.

Önként vetődik fel tehát az a kérdés, miért nem érvényesülhet nálunk szélesebb körben ez a szedésmodor. Azért, mert rendelő-közönségünk izlését megmetelyezték már a fönt említett diszitmények, s szakítani nem tud vele. Megtörténik számtalanszor, hogy a rendelő az ily stílusban készített munkát azzal küldi vissza, „nem díszes“. Pedig mi szakemberek tudjuk csak, hogy az ily munka előállításával sokkal több fáradságot és gondolkozást igényel, mint valami fölsallangozott „díszes“ munkáé, mely természetesen megnyeri a tetszést.

Melyek tehát azok az eszközök, amelyekkel széppé tehetjük a nyomtatványt, anélkül, hogy azon díszet alkalmaznánk?

Allapítsuk meg először a papíros-alakot; azután gondosan átolvasva a szöveget, határozzuk meg, hogy minő betűfajtából fogjuk azt szedni. Komoly üzleti nyomtatványra egyszerű metszésű betű kell; ha másfajtájú a nyomtatvány: mindig oly betűnemet használjunk, mely úgyszólván összevág a szöveg tartalmával.

A szedés csoportosítása a papíroslapon úgy történjék, hogy az mindig megfeleljen a papíros alakjának, például a hosszúkas alakú papíroslapon a szedés zöme nem lehet négyzet-alakú, hanem csak téglá-formájú. Lényeges továbbá, hogy az így csoportosított szedés zöme a papíroslap közepére essék és hogy szigorúan betartsuk a betűfaj egyöntetűségét. Az esetben, ha a szöveg kevés, igyekezzünk azt keskenyebbre szedni, de mindig csak a papíros alakjához mérten.

Az egyhangúság megtörésére szolgál a kezdésnél alkalmazott iniciálé, mely szintén mindig ugyanazon betűfajból legyen véve, amelyből a szöveget szedtük. Ha címsor az egész szövegben nem fordul elő, akkor a kezdő betűt léniával diszithetjük tetszésünk szerint, de minél egyszerűbben és hatásosabban.

Címsorokkal és klisékkel ellátott szövegeknél tág tér kínálkozik a tetszős elhelyezésre, sorcsoportosításra.

A címsorok betűinek megválasztásánál figyelembe kell vennünk a szöveg rendeltetését is. Reklám-célra szolgáló nyomtatvány sorai erőteljesek legyenek, míg ellenben valamely más diszkrétebb fajtájúé jóval gyöngédebbek, hogy az egyik szembeötléssel, a másik pedig kecsességével hasson a szemlélőre.

A tömör szedés között levő címek lehetőleg szorosan, kevés tágitóval, de azért arányosan legyenek elválasztva, olykép, hogy a szemlélő előtt mintegy beleolvadjanak a tömör szedésbe. A többi címsorok, melyek a papíroslap különböző helyein lesznek elhelyezve, minden körülmények között jó nagy ürességgel legyenek határolva, mert az ily genre-ben előállított nyomtatványok legjellegzetesebb vonása a nagy üres tér, az arányos besosztás és betűnagyság, a betűfaj egyöntetűsége, végül az ügyes, megkapó sorhelyezés.

STEFÁNI JÓZSEF.

A KÖNYVNYOMDAI CINÓBERFESTÉKET szeretik hamisítani. Hogy azonban valóban kénésből és kénanyagokból készült cinóberrel van-e dolgunk: arról könnyen győződhetünk meg. Teszünk ugyanis a megvizsgálандó festékekből csekély mennyiséget egy porcellán-korongra, azon szétkenjük és tűz fölé helyezzük. Hevítéskor az igazi cinóbernek el kell illannia és súlyából legfeljebb fél százaléknak szabad visszamaradnia. Ha a cinóber nem valódi: az elillanás nem észlelhető, valamely más kémiai jelenség azonban bekövetkezhetik, pld. szétfröccsenés s ezért munkánkknál óvatosságnak kell lennünk s azt körültekintéssel végeznünk. A cinóber utánzása kátrányfesték-anyagokkal divatos; ezekhez még sárkányvért is vegyitenek. Hogy ily eset főnforog-e, azt könnyű kimutatni: borszeszbe teszünk csekély mennyiséget s ha rázás után a borszesz megfestődik, a cinóber nem igazi. A fluoreszcein-féle szerves vegyülettel, miniummal szépitett cinóber a kereskedelemben anticinóber néven szerepel s az alkoholt narancs- vagy sárgás színűre festi s fluoreszkál. Cinóbernek le nem kötött ként nem szabad tartalmaznia; hogy azonban tartalmaz-e mégis szabad ként, azt úgy mutathatjuk ki, ha sárgaréz-lemezre kenjük s azon szétdörzsöljük: beszáradás után kissé megbarnul. Ismeretes, hogy rézkliséről nem lehet cinóberrel nyomni; ha azonban olyan gépen akarunk cinóberrel nyomni, amelyen még rézfestékhenger van: a hengert bevonjuk kopállakkal s vigan nyomtathatunk.

SZT.